

Науково-методичний центр професійно-технічної освіти та підвищення кваліфікації інженерно-педагогічних працівників у Хмельницькій області
29016, м. Хмельницький, вул. Інститутська, 10
Научно-методический центр профессионально-технического образования и повышения квалификации инженерно-педагогических работников в Хмельницкой области
29016, г. Хмельницкий, ул. Институтская, 10
Scientific and methodical center vocational education and advanced training engineering and pedagogical workers in the Khmelnytsky region
29016, Khmelnytsky, Institutskaya str., 10

ОСНОВНІ НАПРЯМИ МЕТОДИЧНОЇ РОБОТИ У ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ З ПІДГОТОВКИ ПЕДАГОГІВ ДО ФОРМУВАННЯ ФАХОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ КУХАРІВ

Постановка проблеми. Професійно-технічна освіта – особлива ланка в системі освіти, яка найтісніше інтегрована в економіку, тому її якість повинна відповідати сучасним вимогам. Сьогодні глобальною «валютою» називають кваліфікації; тільки та країна, яка має кваліфіковану робочу силу, не програє у світовій конкуренції. Отже, питання освіти обумовлює стратегічну безпеку країни, це конкурентна перевага нашої економіки і наш спосіб зайняти високе місце у глобальному господарстві [1, с. 4].

У Концепції розвитку професійної освіти і навчання в Україні (2010 – 2020 рр.) [4] особливий акцент зроблено на необхідності запровадження компетентнісного підходу до підготовки робітничих кадрів, які мають вільно володіти своєю професією, орієнтуватися у суміжних галузях діяльності і бути здатними до професійного росту тощо. У контексті вищезазначеного, професійно-технічні навчальні заклади (далі - ПТНЗ) вбачають своїм основним завданням виявлення і формування основних складових компетентностей робітників, підготовку яких вони здійснюють.

Не є винятком і ПТНЗ сфери ресторанного господарства. Швидкий розвиток цієї галузі, поява інновацій в технології приготування їжі та новітнє устаткування підприємств харчування висувають нові вимоги до фахової компетентності кухарів. Фахова компетентність кухаря характеризує його глибоку обізнаність у виробничому процесі приготування їжі, професійні знання, вміння та навички, що спрямовані на високу якість готової кулінарної продукції [2, с. 138].

Провідна роль в організації навчального процесу та якості формування фахової компетентності майбутніх кухарів належить педагогічним працівникам.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теорія і практика здійснення методичної роботи у професійно-технічних навчальних закладах відображена в працях С. Батишева, А. Бєляєвої, С. Гончаренка, Р. Гуревича, Н. Ничкало,

М. Пальчук, В. Радкевич, В. Скакуна та багатьох інших.

Формулювання цілей статті, постановка завдання – охарактеризувати основні напрями методичної роботи в ПТНЗ з підготовки педагогів до формування фахової компетентності майбутніх кухарів.

Виклад основного матеріалу. Як зазначає Л. Сушенцева, «планомірно організована діяльність педагогів теоретичних дисциплін, майстрів виробничого навчання і учнів спрямована на забезпечення оволодіння учнями професійними знаннями, уміннями і навичками, уміннями самостійно аналізувати виробничі ситуації і знаходити способи їх вирішення, а також на розвиток розумових і фізичних здібностей учнів» [6, с. 202].

На думку Д. Тхоржевського, педагогам ПТНЗ повинні бути властиві такі риси, як: висока фахова кваліфікація, висока психолого-педагогічна та методична підготовка [7, с. 15].

У зв'язку з цим особливого значення набувають питання підвищення професійної компетентності педагогів і майстрів виробничого навчання, розвиток творчого потенціалу педагогічного колективу в цілому.

І. Зязюн наголошував, щоб учитель діяв творчо, самостійно оцінюючи результати своєї діяльності і коригуючи засоби з орієнтацією на досягнення мети, він повинен мати певне внутрішнє оперття, певні властивості, риси, розвиток яких забезпечить професійний саморозвиток педагога, а через нього – і розвиток учня [3, с. 642].

Зовнішніми чинниками, що спрямовані на формування й розвиток професіоналізму педагога, є усі форми організації методичної роботи у ПТНЗ. Методична робота є невід'ємною частиною навчально-виховного процесу, вона організовується відповідно до наказу МОН № 582 від 12.12.2000 р. «Про удосконалення методичної роботи в системі професійно-технічної освіти».

По суті «методична робота» в навчальному закладі перетворюється у процес staff-

development (дослівно – розвиток співробітників, персоналу). Цей англійський термін об'єднує у собі сукупність змісту і процедур. Його зміст спрямований не тільки на удосконалення способів роботи, але й на особистісний та професійний розвиток співробітників, осмислення ними причетності до діяльності організації, привласнення цінностей організації і культури.

Внутрішньоучилищна методична робота розглядається як форма організації процесу розвитку професійної компетентності педагога, спрямована на усвідомлення ним соціального замовлення, вивчення, аналіз сучасних досягнень психолого-педагогічної науки, авторських ідей та впровадження їх в практику. У ході наукового пошуку нам необхідно було здійснити перехід до особистісно орієнтованої моделі внутрішньоучилищної методичної роботи, яка мала б здійснюватися на основі суб'єктно-діяльнісного підходу.

Розв'язуючи дослідницькі завдання, ми визначили, що для внутрішньоучилищної методичної роботи характерним є те, що:

- вона здійснюється, як правило, в міжкурсовий період, і основний час у системі післядипломної освіти педагогічних кадрів припадає на неї;

- більшість педагогів кухарської справи – це фахівці з високими професійними виробничими знаннями та вміннями, які реалізуються в їх педагогічній діяльності, але разом з тим не мають достатніх психолого-педагогічних знань для здійснення освітнього процесу;

- підвищення професійної компетентності педагогів здійснюється безпосередньо на робочому місці, що дає їм змогу поповнювати не тільки теоретичні знання, але й одночасно втілювати їх у практику, експериментувати, конструювати, реалізовувати свої й запозичені творчі знахідки, тобто методична робота має дієвий характер;

- методисти ПТНЗ мають змогу постійно вивчати як особистісні якості педагогів, так і професійні, виявляти сильні і слабкі місця в роботі педагога, своєчасно надавати методичну допомогу;

- методична робота в ПТНЗ проводиться у конкретному педагогічному колективі, де вже налагоджені зв'язки між колегами, створений певний діловий та психологічний клімат, що сприяє злиттю індивідуальної педагогічної творчості в колективну, залученню малодосвідчених колег до спільної творчої діяльності;

- це система, складовими якої є індивідуальні і колективні форми діяльності педагогів, що сприяє зростанню професійного рівня, передусім предметно-методичного;

- це діяльність, яка є цілеспрямованою, організованою й керованою, як правило, методистом, методичною службою;

- внутрішньоучилищна методична робота є довготривалою, і її результативність в цілому проявляється у динаміці позитивних змін професіоналізму педагога, передусім фахового і

методичного, та у знаннях, навичках, уміннях учнів.

З метою вирішення наших дослідницьких завдань щодо підготовки педагогів ПТНЗ до формування фахової компетентності майбутніх кухарів нами було розроблено концепцію методичної роботи в ПТНЗ, якою визначаються провідні ідеї, завдання, актуальні проблеми, задуми, властиві конкретному колективу та очікувані результати методичної роботи [8, с. 95].

Концепція внутрішньоучилищної методичної роботи у контексті вищезазначеного аналізу понять спілкування і взаємодії допомагає виявляти глибинну сутність процесу розвитку фахової компетентності педагогів, розробляти ефективні підходи щодо його організації з огляду на індивідуальність педагога.

На нашу думку, концепція методичної роботи має передбачати вирішення таких стратегічних завдань: реалізація нових підходів до визначення змісту та технології професійної освіти; розвиток фахової компетентності педагогічних працівників; засвоєння інноваційних педагогічних технологій, зокрема таких, як інформаційно-комунікаційні, проектні, ігрові, кейс-технології, веб-квест, позиційна, модульна; організація професійного самовдосконалення педагогів (інформальна освіта); організація інформаційного забезпечення професійних потреб педагогів; вивчення передового педагогічного досвіду, його узагальнення та поширення; організація дослідницько-експериментальної, науково-методичної роботи з проблем підготовки кваліфікованих робітників харчової промисловості.

Організація навчально-виховного процесу в сучасних умовах вимагає поєднання різних технологій, творчого підходу до використання кожної із них, а також створення нових навчальних технологій.

Використання інноваційних технологій навчання при підготовці кваліфікованих робітників з професії «Кухар» дозволяє оптимізувати навчальний процес, управляти ним.

У сучасних психолого-педагогічних дослідженнях окрема увага приділяється вивченню інноваційного педагогічного та виробничого досвіду.

Методологічно цінною є думка К. Ушинського: «Передається не сам досвід, а ідея, думка, виведена з досвіду». А. Макаренко розкрив діалектичну природу педагогічного досвіду, вказавши на важливість індукції та дедукції в ньому. На творчий підхід у використанні чужого досвіду вказував В. Сухомлинський: «Досвід уявляється мені садом квітучих троянд. Ось нам треба пересадити цей квітучий кущ зі саду на своє поле. Що для цього треба зробити? Насамперед, вивчити ґрунт свого поля, додати те, чого в ньому не вистачає, підготувати цей ґрунт, а потім вже пересаджувати. Але як? Разом з ґрунтом, не оголюючи коренів...» [5, с. 692-693].

Передовий педагогічний досвід є організованою педагогічною діяльністю, у процесі якої стабільні позитивні результати в розв'язанні актуальних педагогічних проблем забезпечуються використанням оригінальних форм, методів, прийомів, засобів навчання та виховання, нових освітніх систем або інтеграції традиційних форм, прийомів і способів.

Основними формами й методами виявлення та вивчення передового педагогічного досвіду вважаємо: цільове відвідування й аналіз уроків досвідчених педагогів; взаємовідвідування уроків і позаурочних заходів, обмін досвідом їх проведення; вивчення й аналіз методичних матеріалів і документації, портфоліо педагогів – носіїв передового досвіду; ведення у картотеки передового педагогічного досвіду; вивчення педагогами науково-педагогічної й методичної літератури та інформаційних матеріалів.

Передовий педагогічний досвід стимулює творчі пошуки педагогів, сприяє розвитку педагогічної майстерності, педагогічних

здібностей, забезпечує високу ефективність і результативність педагогічної діяльності, впливає на розвиток педагогічної науки як джерело формування нових наукових завдань. Водночас він стає базою даних для створення досліджень, засобом перевірки цінності їх результатів для практики навчання та виховання майбутніх кваліфікованих робітників.

Процес вивчення інноваційного виробничого і педагогічного досвіду проходить складний, тривалий шлях та охоплює широку сферу педагогічної праці викладача, майстра виробничого навчання, що починається з вивчення його змісту та завершується ефективною реалізацією ідей у його педагогічному мистецтві з трансформацією у власну методичну систему.

Висновки. Методична робота спрямована на оперативне науково-методичне коригування навчально-виховного процесу, удосконалення змісту освіти, розвиток творчого потенціалу педагога, його професійної майстерності, а в кінцевому результаті – на формування високого рівня фахової компетентності випускників.

Література

1. Гриневич Л. М. Професійно-технічна освіта – це частина національної безпеки країни [Текст] / Л. М. Гриневич // Професійно-технічна освіта. – 2016. – №2 – С.4-7.
2. Дрозіч І. А. Професійна компетентність кухаря / І. А. Дрозіч // Молодь і ринок. – 2015. – №12 (131). – С.135-139.
3. Зязюн І. Філософія педагогічного світогляду / Іван Зязюн // Професійна освіта: педагогіка і психологія: польсько-український, українсько-польський журнал / за ред. Т. Левовицького, І. Вільш, І. Зязюна, Н. Ничкало. – Київ; Ченстохова, 2004. – Т. VI. – С. 209-221, с. 642
4. Концепція розвитку професійної освіти і навчання в Україні (2010-2020 рр.) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: tnkk.at.ua/proekt2010_2020.doc
5. Сухомлинський В. О. Розмова із молодим директором // Педагогіка: хрестоматія; навч. посіб. / уклад.: А. І. Кузьмінський, В. Л. Омеляненко. – 2-ге вид, стереот. – К.: Знання, 2006. – 700с.
6. Сушенцева Л. Л. Формування психолого-педагогічної готовності майбутніх педагогів професійного навчання до підготовки професійно мобільного кваліфікованого робітника / Л. Л. Сушенцева / Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія № 5. Педагогічні науки: реалії та перспективи. Вип. 30: збірник наукових праць / за ред. проф. М. С. Корця. – К.: Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2011. – С. 202-208.
7. Тхоржевський Д. Методика трудового та професійного навчання. В 3-х ч. – 4.1./ Д. Тхоржевський. – К.: РННЦ «ДНІТ», 2000. – 248с.
8. Шевчук Л. І. Розвиток професійної компетентності викладачів спеціальних дисциплін закладів профтехосвіти: дис. ... кандидата пед. наук: 13.00.04 / Шевчук Людмила Іванівна. – К., 2001. – 398с.

References

1. Hrynevych L. M. Profesiyno-tekhnichna osvita – tse chastyna natsional'noyi bezpeky krayiny [Tekst] / L. M. Hrynevych // Profesiyno-tekhnichna osvita. – 2016. – № 2. – S.4-7.
2. Drozich I. A. Profesijna kompetentnist' kuxarya / I.A. Drozich // Molod' i ry'nok. – 2015. – #12 (131). – S.135-139.
3. Zyazyun I. Filosofiya pedagogichnogo svitoglyadu / Ivan Zyazyun // Profesiynna osvita: pedagogika i psy'xologiya: pol's'ko-ukrayins'ky'j, ukrayins'ko-pol's'ky'j zhurnal / za red. T. Levovy'cz'kogo, I. Vil'sh, I. Zyazyuna, N. Ny'chkalo. – Ky'viv; Chenstoxova, 2004. – T. VI. — S. 209-221., s. 642.
4. Konceptsiya rozvy'tku profesijnoyi osvity' i navchannya v Ukraini (2010-2020 rr.) [Elektronny'j resurs]. – Rezhym dostupu: tnkk.at.ua/proekt2010_2020.doc
5. Suxomly'ns'ky'j V. O. Rozmova iz molody'm dy'rektorom // Pedagogika: xrestomatiya; navch. posib. / uklad.: A. I. Kuz'mins'ky'j, V. L. Omel'yanenko. – 2-ge vy'd, stereot. – K.: Znannya, 2006. – 700s.
6. Sushenceva L. L. Formuvannya psy'xologo-pedagogichnoyi gotovnosti majbutnix pedagogiv profesijnogo navchannya do pidgotovky' profesijno mobil'nogo kvalifikovanogo robitny'ka / L. L. Sushenceva / Naukovy'j chasopy's NPU imeni M.P. Dragomanova. Seriya # 5. Pedagogichni nauky': realiyi ta perspekty'vy'. Vy'pusk 30: zbirny'k naukovy'x prac' / za red. prof. M. S. Korcya. – K.: Vy'd-vo NPU imeni M. P. Dragomanova, 2011. – S. 202-208.
7. Txorzhivs'ky'j D. Metody'ka trudovogo ta profesijnogo navchannya. V 3-x ch.-4.1./ D. Txorzhivs'ky'j. - K.: RNNCz «DINIT», 2000. – 248s.
8. Shevchuk L.I. Rozvy'tok profesijnoyi kompetentnosti vy'kladachiv special'ny'x dy'scy'plin zakladiv proftechosvity': dy's. ... kandy'data ped. nauk: 13.00.04 / Shevchuk Lyudmy'la Ivanivna. – K., 2001. – 398s.

Шевчук Л. І. Основні напрями методичної роботи у професійно-технічних навчальних закладах з підготовки педагогів до формування фахової компетентності майбутніх кухарів.

У статті подано основні напрями методичної роботи у професійно-технічних навчальних закладах з підготовки педагогів до формування фахової компетентності майбутніх кухарів; особливу увагу приділено формам і методам виявлення та вивчення передового педагогічного досвіду; великий акцент зроблено на необхідності застосування інноваційних технологій, впровадження досягнень сучасної психолого-педагогічної науки у практику.

Автор розглядає методичну роботу як форму організації процесу розвитку професійної компетентності педагога та підкреслює провідну роль педагогічних працівників в організації навчального процесу та якості формування фахової компетентності майбутніх фахівців сфери ресторанного господарства.

У статті актуалізується думка про необхідність переходу до особистісно орієнтованої моделі внутрішньоучилищної методичної роботи, яка мала б здійснюватися на основі суб'єктно-діяльнісного підходу.

Для підготовки педагогів ПТНЗ до формування фахової компетентності майбутніх кухарів автором розроблено Концепцію методичної роботи в ПТНЗ, в якій визначаються провідні ідеї, завдання, актуальні проблеми, задуми, властиві конкретному колективу та очікувані результати методичної роботи.

Автор акцентує увагу на необхідності поєднання в освітньому процесі різних технологій, створення нових технологій, що дасть можливість оптимізувати навчальний процес.

Провідну роль в статті відведено вивченню передового педагогічного досвіду, який виступає мотиватором творчих пошуків, джерелом формування нових знань, базою подальших наукових розвідок, засобом перевірки його цінності у системі навчання й виховання майбутніх кваліфікованих кадрів.

Автор робить висновок, що процес вивчення інноваційного виробничого і педагогічного досвіду під час педагогічної діяльності трансформується у власну систему методичної роботи, яка, у свою чергу, сприяє удосконаленню змісту освіти, розширює творчі обрії педагога, підвищує рівень його професійної майстерності, завдяки чому забезпечується формування висококомпетентних випускників професійно-технічного навчального закладу.

Ключові слова: педагог, професійно-технічний навчальний заклад, методична робота, фахова компетентність.

Шевчук Л. И. Основные направления методической работы в профессионально-технических учебных заведениях по подготовке педагогов к формированию профессиональной компетентности будущих поваров.

В статье представлены основные направления методической работы в профессионально-технических учебных заведениях по подготовке педагогов к формированию профессиональной компетентности будущих поваров; особое внимание уделено формам и методам выявления и изучения передового педагогического опыта; сделан акцент на необходимости применения инновационных технологий, внедрение достижения современной психолого-педагогической науки в практику.

Автор рассматривает методическую работу как форму организации процесса развития профессиональной компетентности педагога и подчеркивает ведущую роль педагогов в организации учебного процесса и качества формирования профессиональной компетентности будущих специалистов сферы ресторанного хозяйства.

В статье актуализируется мысль о необходимости перехода к личностно ориентированной модели внутриучилищной методической работы, которая должна осуществляться на основе субъектно-деятельностного подхода.

Для подготовки педагогов ПТУЗ к формированию профессиональной компетентности будущих поваров автором разработана Концепция методической работы в ПТУЗ, в которой определяются ведущие идеи, задачи, актуальные проблемы, замыслы, свойственные конкретному коллективу и ожидаемые результаты методической работы.

Автор акцентирует внимание на необходимости в образовательном процессе сочетания различных технологий, создание новых технологий, что позволит оптимизировать учебный процесс.

Ведущую роль в статье отведено изучению передового педагогического опыта, который выступает мотиватором творческих поисков, источником формирования новых знаний, базой дальнейших научных исследований, средством проверки его ценности в системе обучения и воспитания будущих квалифицированных кадров.

Автор делает вывод, что процесс изучения инновационного производственного и педагогического опыта во время педагогической деятельности трансформируется в собственную систему методической работы, которая, в свою очередь, способствует совершенствованию содержания образования, расширяет творческие горизонты педагога, повышает уровень его профессионального мастерства, благодаря чему обеспечивается формирование высококомпетентных выпускников профессионально-технического учебного заведения.

Ключевые слова: педагог, профессионально-техническое учебное заведение, методическая работа, профессиональная компетентность.

Shevchuk L. I. The main directions of methodical work in vocational schools for teachers' training to form professional competence of future chefs.

The article gives the main directions of methodical work in vocational educational institutions for teachers' training to form the professional competence of future chefs, special attention is paid to forms and methods of identifying and studying advanced pedagogical experience, a great emphasis is done on the necessity of innovative technologies application, the implementation of achievements to modern psychological- pedagogical science into practice.

The author considers methodical work as a form of organization of the process development of teacher's professional competence and emphasizes the leading role of pedagogical workers in the organization of the educational process and the quality of forming professional competence future specialists in the of restaurant industry sphere.

The article updates the idea of the need for transition to a personally oriented model of in-school methodological work, which should be carried out on the basis of the subject-activity approach.

The author developed the concept of methodical work in the vocational school, which defines the leading ideas, tasks, actual problems, intentions inherent in a particular group and the expected results of methodical work.

The author emphasizes the need to combine in the educational process of various technologies, the creation of new technologies, which will enable to optimize the learning process.

The leading role in the article is devoted to the study of advanced pedagogical experience, which serves as a motivator for creative searches, a source of new knowledge generation, a base for further research, a means of checking its value in the system of training and education of future skilled frames.

The author concludes that the process of studying innovative production and pedagogical experience during the pedagogical activity is transformed into an own system of methodological work, which, in turn, contributes to the improvement of the content of education, expands the creative horizons of teacher, increases the level of his professional skills, thus ensuring the formation of highly competent Graduates of vocational education and training institutions.

Key words: teacher, vocational educational institution, methodical work, professional competence.